

A PAPVÁLASZTÁS ÉS AZ EGYHÁZKÖZSÉG ÜGYEINEK INTÉZÉSE AZ AMERIKAI UNITÁRIUSOKNÁL.*

I. A lelkész meghívásának és felavatásának módja.

1. *A meghívás.* Mikor egy új egyházközség odáig haladt, hogy lelkészt tud állítani, vagy pedig valamely egyházközségben a lelkészi állás megüresedik, a szokás az, hogy a Kebli Tanács egy bizottságot nevez ki, mely kezébe veszi a szószéki teendők ellátásának, valamint jelölt, vagy jelöltek ajánlásának ügyét, ami aztán az egyházközség egy későbbi gyűlésén tétetik tanácskozás tárgyává.

2. Egyházközségek tapasztalatai bizonyították helyesnek azt a gyakorlatot, hogy a legrövidebb idő alatt, az Amerikai Unitárius Társulat apostoltitkárának (Field Secretary), a Vidék; Konferencia (Local Conference) titkárának s az egyház valamely hivatott vezetőjének tanácsát meghallgatva, a több oldalról ajánlottak nevei közül a kívánatos jelölteknek egy rövid névsorát (nem több, mint négy név) gondosan megállapítják, az így kiválasztottak közül mindeniknek legalább kétszer alkalmat adnak arra, hogy a gyülekezet meghallgathassa; azután a bizottság, hacsak lehetséges, egyetlen jelöltben megegyezik s annak nevét gyűlés elé terjeszti. Mielőtt más név szóba is jöhetne, ezt az előterjesztést letárgyalják. Ez alkalommal minden az üggyhez nem méltó vitakozás kerülendő. Egy egyházközség se bocsásson szószékére egyetlen istentisztelet elvégzésére se olyan jelöltet, akinek jó lelkészi munkájáról nincsenek világos, hiteles és újabb keletű bizonyítványai. Az egyházi tisztviselőknek és bizottságoknak kötelessége, hogy a szószéket megőrizzék papi kalandoroktól. E mély jelentőséggel való gondatlan élés gyakran veszedelmes eredménnyel járt.

* Harmadik és utolsó közlemény az Amerikai Unitárius Társulat kiadásában megjelent Handbook for Unitarian Congregational Churches című könyvből. A másik két közlemény e folyóirat 1923. évi folyamában jelent meg. Fordító.

3. Ha az egyházközség gyűlésében egy próbaszavazással az tűnik ki, hogy a választásnál egyhangúság érhető el, lényegében a következő indítvány teendő és bocsátandó szavazás alá:

„Elhatároztatik, hogy Tisztelendő N. N. úr meghívatik ezen egyházközség lelkészének ..... összegű javadalom mellett és hogy a titkár utasíttatik, hogy vele a meghívást közölje “

4. Ha a megválasztott lelkész a meghívást elfogadja, állása elfoglalásának idejét ő és a kijelölt bizottság kölcsönösen állapítják meg.

Felavatás. (Ordination) 1. Általánosan elfogadott szokás, hogy a lelkész magas hivatásának megkezdését nyilvános beiktatási istentisztelettel vezetik be. Hosszú idők tapasztalata pecsételte meg a gyülekezeti egyházközségek azon hagyományát, hogy egy egyén felavatásra nem bocsátható addig, amíg valamely egyházközség meg nem hívta s ő azt el nem fogadta, vagy pedig erre hivatott testülettől missiói, vagy más lelkészi munka vállalására megbízást nem nyert.

A. A Tanács. 1. A felavató istentisztelet valamely egyházközség, konferencia, vagy más erre hivatott testület vezetése alatt történik. Régi szokás szerint egy tanácsot hívnak meg, hogy az istentiszteletet vezesse s a felavatásnál ünnepélyes megerősítésével közreműködjön.

2. Ebbe a tanácsba meg kell hívni (1) minden szomszédos unitárius egyházközséget; (2) mindazon más unitárius egyházközségeket, melyeknek lelkésze az istentiszteleten részvételre meg van hívva; (3) olyan más gyülekezeteket és lelkészeket, akik akár a megválasztott lelkész személyével, akár a választó egyházközséggel való viszonyból fogva óhajtanak, hogy jelen legyenek. A meghívó levél szokás szerint ez: „A Bostoni ..... unitárius egyházközség a New-Yorki unitárius egyházközségnek ..... Üdvözlét: A bostoni ..... unitárius egyházközség meghívta lelkésznek Tisztelendő N. N. urat és ő a meghívást elfogadván, felavatása ..... nap este ..... órára tűzetett ki. Jó szívvvel hívjuk meg Önöket, hogy képviselőnkben lelkészünket és megbízottjunkt elküldjék. A Tanács gyűlésének ideje ..... óra, a felavatási istentisztelet pedig ..... órakor kezdődik. — Az egyházközség megbízásából ..... bizottság.“

3. A Tanács ülését a kijelölt időben a meghívó egyházközség bizottságának elnöke nyitja meg, aki javasolja egy

Moderator megválasztását. A Moderator rövid imája után jegyzőt választanak, aki a meghívó egyházközség tanácsának titkára által elkészített névsort felolvassa. Azután a titkár olvassa fel annak a gyűlésnek a jegyzőkönyvét, amelyen a jelölt meghívását elhatározták, felolvassa az elküldött meghívó levél szövegét, a meghívás elfogadását tartalmazó levelet. Ezek után a felavatandó egyént felhívja elnök, hogy tegyen néhány szóbeli kijelentést, amelyek alapján a tanács meggyőződést szerezzen magának arról, hogy a felavatandónak úgy nevelését, valamint a hivatalára való előkészületet és képességet, úgyszintén vállalandó munkájának célját, szolgálatainak szellemét illetőleg, őt a felavatásra alkalmasnak találja.

Ekkor írásbeli javaslat tételik a felavató istentisztelet megtartására a következő módon:

„Elhatározzatik, hogy a Tanács a .....-i unitárius egyházközség azon határozatát, mely szerint Tisztelendő N. N. urat lelkésznek meghívta, helybenhagyja, ennek alapján kijelöli Tisztelendő N. N. lelkész urat, hogy a felavatási istentiszteleten az unitáriusok társaságába befogadás jeléül nyujtsa neki jobbkezét.“

4. Ezen előterjesztés elfogadása után a tanács bezáratik. A Moderator a felavatási istentiszteletet ennek bejelentésével vezeti be.

B. A felavató nyilvános istentisztelet, 1. A felavató istentisztelet sorrendje rendszeren ez: 1. Invocatio. 2. Szentírásolvasás. 3. Szentbeszéd. 4. Beiktató ima. 5. A lelkész ünnepélyes üdvözlése. 6. A társaságba fogadás jobbkez adással. 7. A gyülekezet ünnepélyes üdvözlése.*

2. Az egyházközség részéről kiküldött bizottság és a megválasztott lelkész kölcsönösen állapítja meg az istentiszteletbeli sorrendet. A beiktatási ima és a lelkész ünnepélyes üdvözlése a lelkész személyes óhajtásához, a gyülekezet üdvözlése pedig az egyházközség óhajtásához van alkalmazva.

3. A felavató istentisztelet fontosságának természetes középpontja a felavató ima, és így ezt mindig olyan lelkésznek kell mondania, akinek előkelő helye van az unitáriusok társaságában s személyes jelleme is talál a felavatási ténykedés fontosságához. A társaságba befogadás kézfogása először a keresztyény

* Természetesen ezeken kívül az énekek, a gyülekezet megáldása etc. a rendszer istentiszteleti sorrend szerint történik, Fordító,

lelkészek és az unitáriusok rendje részéről nyújtandó. Ezzel a lelkész, aki jobbját nyújtja, teljesen és ténylegesen a lelkészek társaságába állt be. Szavai az üdvözlés és jókívánság egyszerű szavai kell, hogy legyenek. A gyülekezetet megáldó szavakat a lelkész mondja.

4. A beiktatási (installation) istentisztelet halvány külömb-séggel hasonló a felavatáshoz. Sok egyházközségben a beiktatás vezetésére tanács nincs kijelölve, hanem arra meghívandó minden szomszédos unitárius és más egyházközség. A beiktatási istentisztelet alkalmával a kézfogás több helyi fontossággal bír, és olyan egyén végezze, aki közvetlenül a Local Conferenciat vagy annak a helységnek szomszédóságát képviseli, amelybe a lelkészt bevezetik.

II. Az egyházközség ügyeinek intézési módjai.

Az egyházközség ügyei kivételes gonddal és lelkiismeretes pontossággal végzendők. Minden ügyét úgy kell vállalni és végrehajtani, mint szent megbízatást, azon részletességgel, tisztasággal és hűséggel, milyent minden hasonló megbízatással bíró testülettől elvárhatunk.

Az egyházközség csak oly férfiakat és nőket nevezzen ki gazdasági ügyeinek igazgatására, akik a felelősséget értékelik, akik tudják, hogy miként lehet ügyeket elintézni oly módon, hogy összeütközés és félreértés ne támadjon s akik nem engedik meg, hogy személyes érdekek a közös érdeket elhomályosítsák.

1. *Törvényes bejegyzés.* Minden unitárius egyházközség azon állam törvényei szerint, amelyekben fekszik, bejegyeztetendő s minősítés szerzendő arra, hogy vagyonnal birhasson. Az állam azon törvényeit, melyek a vallásos testületek összehívásának, vezetésének és gyűléseinek módjaira vonatkoznak, gondosan tanulmányozni s azokhoz alkalmazkodni kell. E tekintetben semmit sem lehet általánosan ajánlani, mert az Unio államainak törvényei különböznek.

2. *Tagság.* Az egyházközség békéje és biztonsága megkívánja, hogy világosan meg legyen határozva, hogy kik a tagjai. Akik szavazattal bírnak, azoknak jogai világosan, minden tévedést kizáróan tisztázandók. Ez gondos figyelemmel végzendő ott, ahol a törvények a jogokat írják körül s ha hiány lenne,

új törvények és szabályok készítenők s a tényleges tagok helyzete megállapítandó. Állandó figyelem fordítandó arra, hogy a tagokról a pontos névsor mindig kéznél legyen. A szavazó tagok minősítésére nézve a következő feltételeket ajánljuk:

1. Az egyházközség szövetségformájának elfogadása.

2. Az egyházközség istentiszteleteinek legalább egy éven át ünnepélyes látogatása.

3. Az egyházközség fenntartásához a szokásos módon pénzbeli hozzájárulás.

3. *Jegyzőkönyvek.* Az egyházközség minden testületi és törvényes ténykedése jegyzőkönyvre veendő. Ez a jegyzőkönyv a Kebli Tanács vagy Állandó Bizottság jegyzőkönyvétől külön áll. A titkár vagy jegyző tiszte igen fontos s kötelességét hibátlanul és pontosan kell, hogy teljesítenie. Nem egy esetben fenyegette veszély az egyházközség egész vagyonát jegyzőkönyveinek gondatlan szerkesztése. A jegyzőkönyvek mellett a lelkész vezessen anyakönyvet és családkönyvet a tagoknak az egyházközségbe felvétéléről, a halálesetekről, elbocsátásokról, elköltözésekről, keresztelesekről, házasságkötésekről és temetésekről.

4. *Évi gyűlés.* Az egyházközség évi gyűlése fontos esemény s azon megjelenni minden tagnak kötelessége. Az évi gyűlésen jelentés teendő az egyházközség minden ténykedéséről és szeretetmunkájáról; azon a tisztviselők, bizottságok megválasztanadók.

5. Az *egyházközségi vagyon.* A templom épületének gondozása és őrzése a Kebli Tanácsra van bízva s mikor az épület használatának szükségességét és helyességét meghatározza az egész testületet képviseli. Bármilyen dicséretre méltó legyen, a cél, amire kéri, a Kebli Tanács tudta nélkül a templom épületét bárkinek felajánlani vagy odaadni sem a lelkésznek, sem a gyülekezet egyes tagjainak joga nincsen. Óhajtandó, hogy alkalmi istentiszteletek se hirdettessenek a Tanács tudta nélkül, mert az felelős elsősorban az egyházközség minden javaiért. Viszont a gyülekezet tudta nélkül a tanács is csak olyan célra adhatja, amely talál egy vallásos testülethez. A tapasztalat arra int, hogy a templomot csak vallásos célra használjuk, előadások, koncertek csak a gyülekezet hallgatólagos beleegyezése mellett tarthatók a templomban. Az orgona használatának ellenőrzését sok esetben az orgonistára bizzák.

6. *Pénzügyek.* Legégszűségesebb dolog az egyházközség pénzügyi állapotát teljes nyilvánossággal tárgyalni. A bevételek és kiadások közül sohase legyen egy is titokban tartva. A pénztáros jelentése az évi gyűlésen a maga teljességében felolvasandó, meghallgatandó s ha lehetséges, kinyomatva a gyülekezetben szétosztandó. A gyülekezetnek a kiadások minden részletét ismernie kell a személyes jótékonyági segélyeket kivéve. A tapasztalat azt mutatja, hogy a nyilvánosság érdeklődést teremt, az érdeklődés pedig együttműködést és nemességet. A lelkész minden hó elsején pontosan fizetendő, úgyszintén az éneket vezető és a harangozó is. Ha a szükség úgy kívánja, adósságot lehet csinálni, de ez ne legyen ismételve. Ha az adósság egyszerre ki nem fizethető; a fokozatos törlesztést kell gyakorlatba venni. Az adósság nem akkor elkedvetlenítő, ha fennáll, hanem akkor, ha szaporodik. Ha a törlesztés pontosan történik, a mentesség csak idő kérdése. Adósság fennállása sohasem ok arra, hogy a gyülekezet a jótékonykodástól magát visszatartsa. Néha azt is hangoztatják, hogy amíg az egyházközségnek adóssága van, addig másoknak ne adományozzon. Ez az elv egyházközségeinkben nem fogadtatott el. Az egyházközség, amely nem ad, nem is bír. Az erő és haladás legfőbb elemeinek félretevését jelenti az, ha amíg az adósság törlesztve nincs, a jótékonykodást felfüggesztjük. Azok, akik az adósság kifizetésére adakoznak, ezt valószínűleg azért teszik, mert látják, hogy az egyházközség jótékonyági és missziói célokra szolgálatkész igyekszik lenni.

7. *Az egyházközség szükségleteinek előállítási módjai és eszközei.* Egy hivatását betöltő egyházközségben a szükségletek fedezésére, a pénz előállítására a közönség szokásai és helyzetek szerint különböző módok vannak. Az unitárius egyházközségek többsége évi önkéntesen megajánlott összegekből tartja fenn magát. A templomokban az ülőhelyek szabadok, a kiadások a tagok kezességére történnek, akik a megajánlott összeget az u. n. levélboríték rendszer szerint, hetenkint vagy havonkint fizetik. Az unitárius egyházközségnek egy kisebbsége az ülőhelyek bérösszegéből tartja fenn magát. Van néhány a régebbi egyházközségek közül, amely a történelmi birtoklási rendszert tartja, ahol a templomi padok egyesek tulajdonát teszik s azok után fizetnek adót az istentiszteletek fenntartására. Néhány helyen a kétféle rendszer egyesítve van, ahol

részben az ülőhelyek tulajdonosai s részben a helyek bérlői fizetnek s a fennmaradó hiányt önkéntes adományokból fedezik.

Ezekhez a módokhoz a következőket javasoljuk:

a) Minden egyházközség a saját vagyont vegye birókába és ellenőrizze. Az ülőhelyek magán birtoklása ellenkezik a keresztény egyház szellemével és a gyülekezeti rendszer demokrata alapelveivel. A magán birtoklási rendszerre egyetlen gyülekezet anyagi alapját építeni nem szabad; s ahol e rendszer megmaradt a régiekről, amint a körülmények megengedik, megszüntetendő. Ez esetben az egyházközség vásárlás vagy adományozás útján igyekezzék ezeket a helyeket megszerezni, amíg azok teljesen megszűnnek, s amíg az egyházközség a vagyona és dolgainak igazgatására teljes szabadságot nyer.

b) Az ülőhelyek és a padok útján való pénzgyűjtési rendszer, sokszor a szükségletek fedezésére, a pénzelőállítására a legalkalmasabbnak látszik, de e módszerrel a szegényebb tagok néha háttérbe szorulnak. Ez a módszer a valóságban sokszor a leghatályosabbnak bizonyult, de idealis módszernek nem mondható, mert egy nem kívánatos kereskedelmi és versenyző szellemet vezet be, s a szakadás átkos szellemét teremti meg.

c) Az önkéntes megajánlási rendszer az, amely demokratikus, következetes s a keresztény testvériség szellemével összhangban van. Ez a legjobb rendszer, ha hatályosan van alkalmazva; de sikere sokban függ a pénztáros hűségétől és szorgalmától, aki az aláírásokat gyűjti és a befizetéseket vezeti. Ahol jól van vezetve, ez a rendszer csodálatosan hatályos, de gondatlan vezetéssel sokszor nagy és veszélyes hibának lett okozója.

A gyülekezeti pénzügyek kezelési rendszerének sikere végre is azoknak előrelátásától, erélyétől és pontosságától függ, akik azt alkalmazzák. Minden rendszernek van előnye és hátránya. Nincs az a tökéletes rendszer, amely rossz vezetés mellett ártalmassá ne lenne. És nincsen olyan rossz rendszer, amellyel ha bölcs és hűséges kezekben van, sikeresen dolgozni ne lehetne.

8. *Jótekonysági és missziói adományozások.* A tapasztalat azt mutatja, hogy a jótekonysági és missziói célra úgy gyűjteni, hogy az istentiszteleten gyűjtést rendezzünk, a várakozásnak nem felel meg. Három mód van, amelyek közül valamelyik sikerrel alkalmazható.

a) Az egyházközség tisztviselői, esetleg lelkésze, postán nyomtatott értesítést küldenek a tagoknak, melyben meg van írva a cél, amire kérnek. Ehhez az értesítéshez levélboríték van zárva, melyre szintén rá van nyomtatva a cél, amire az adományt kérik, valamint az időpont, amikor a boríték a templomperselybe bedobandó. Ezzel kapcsolatban a bedobás napján gyűjtés hirdetendő, úgy hogy azok is, akik a borítékba nem tettek adományt, a gyűjtés alkalmával adakozhassanak. Az értesítő levélbe az is bevehető, hogy ha az adományozó adományát a megjelölt vasárnapon nem adta át, postán is eljuttathatja az egyházközség pénztárához.

b) A gyűjtések eszközlésére az egyházközségnek rendes bizottsága lehet, kisebb egyházközségben lehet egy személy is, nagyobbban több. A bizottságot úgy kell összeállítani, hogy munkáját egy héten belül bevégezhesse. E bizottság feladata az is, hogy minden érdekeltet meglátogasson, s gondosan megmagyarázza a célt, melyre az adományokat kérik. E rendszerrel rendkívüli gyűjtés eszközölhető, amikor a gyűjtők maguk vannak levélborítékkal ellátva s azokat ott hagyhatják azoknál, akik elfogadják.

c) Év kezdetén a Kebli Tanács felhívást bocsáthat ki, amelyben együttesen kér mindazon célokra, amelyekre az egyházközség rendszeresen gyűjteni szokott. E felhívásban felvehető: az Amerikai Unitárius Társulat; Unitárius Vasárnapi-iskolai Társulat; Helyi jótékonyságok; Vasárnapi Iskola stb. E rendszer szerint az adományok az általános célokra az adományozók tetszése szerint úgy szedhetők be, mint egyházközségi adományok.

A 3 módszer közül a tapasztalat a másodikat bizonyította jobbnak kisebb városokban és falvakban, de nagy városokban, ahol a gyülekezet szét van szórva kevésbé válik be. Sok gyülekezet tapasztalata szerint egyházközségi célokra kegyes adományok gyűjtésére mindhárom módszer bevált. Ritka eset az, hogy valaki ne adhasson azon magasabb célokra, melyekért az egyház fennáll. Az emberek szívesen áldoznak oly ügyre, amelyben hisznek; s a mi jótékonysági és missziói munkánk sikere főképen eljárásunk és szíves közreműködésünk helyes módjától függ.

Fordította: KISS SANDOR.

PESSZIMIZMUS A VALLÁSBAN.

James Vilmos a híres amerikai pszichologus „A vallásos tapasztalat változatai” (Varieties of Religious Experience) című kitűnő munkájában két nagy vallásos típust különböztet meg, melyet ő The Once-boon- és The Twice-boon-nak nevez. (Egyszer születettek és kétszer születettek.) Utóbbiakat bibliai nyelven újjá születetteknek nevezhetnők találóbban. Az egyszer születettek a föltétlen optimisták, akik ezen a világon mindenben jót, tökéletesbülőt látnak, a felhős ég fölött is ott érzik, amikor nem is látják, a jóságot és a gondviselést. Ezeket James „égszínképek lelkeknek” nevezi, akik inkább vannak viszonyban a madarakkal, a virágokkal és elbájoló ártatlansággal, mint sötét emberi szenvedélyekkel. Az ily léleknek jellemző kitörése a 23. zsoltár: „Az Úr én nekem őriző pásztorom, azért semmiben meg nem fogyatkozom . . . Gyönyörűséges mezőkön legeltet engem . . . A te szereteted, és kegyelmed életem minden napján velem van és én az Úrnak házában lakom örökké”.

A második típus egészen az ellenkezője ennek. Az életben bünt, romlást, veszedelmet lát. Az emberi élet sötét oldalai rávetítik árnyékukat lelkére s alig lát valamit az ég azur-kékjéből, a nap ragyogó fényéből. Mindenütt sötétség van és a pusztulás romboló szelleme vonul el előtte. Elpusztulni azonban mégsem akar, várja a módokat, az eszközt és az alkalmat, hogy megváltozzék minden, keresi az alkalmat az újjászületésre, vagy ahogy James nevezi: a másodszori születésre.

A vallásnak ez a két típusa végig vonul a vallásos lelkeken s minthogy a vallásos igazságok hivatásos művelői: az egyházak és a vallásos igazságok összefoglalásai: a hitvallások, dogmák, egyes nagy embereknek a hatása alatt állottak, az egyházakon és a hitvallásokon is meglátszik e két különálló típusnak a nyoma. James annyira megy ezzel az általánosítással, hogy a latin népeket (katholikusok) az optimista típusba, a germán népeket (protestánsok) a pesszimista típusba sorozza.

Meg kell jegyeznünk előre is, hogy ez az általánosítás túlságosan tág. A vallás gyökere csakugyan az ember lelkében van. Némelyek hajlandók egészen az öntudat küszöbe alá tenni s azokkal az ösztönökkel, vágyakkal, zavargásokkal hozzák kapcsolatba, amelyek a létért való küzdelem harcában